

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

(1) ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ		
ΤΜΗΜΑ	ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΜΒΖΦ025	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Όλα
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Εκφράσεις, εικόνα και λόγος στη βυζαντινή λογοτεχνία		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ <i>σε περίπτωση που οι πιστωτικές μονάδες απονέμονται σε διακριτά μέρη του μαθήματος π.χ. Διαλέξεις, Εργαστηριακές Ασκήσεις κ.λπ. Αν οι πιστωτικές μονάδες απονέμονται ενιαία για το σύνολο του μαθήματος αναγράψτε τις εβδομαδιαίες ώρες διδασκαλίας και το σύνολο των πιστωτικών μονάδων</i>	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Διαλέξεις	3	15	
<i>Προσθέστε σειρές αν χρειαστεί. Η οργάνωση διδασκαλίας και οι διδακτικές μέθοδοι που χρησιμοποιούνται περιγράφονται αναλυτικά στο (δ).</i>			
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ <i>Υποβάθρου, Γενικών Γνώσεων, Επιστημονικής Περιοχής, Ανάπτυξης Δεξιοτήτων</i>	ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ, ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	ΚΑΝΕΝΑ		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	ΕΛΛΗΝΙΚΑ (δυνατότητα στα αγγλικά για τους φοιτητές Erasmus)		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	ΝΑΙ (στα ελληνικά)		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	https://elearn.uoc.gr https://sso.uoc.gr/login		

(2) ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Μαθησιακά Αποτελέσματα

Περιγράφονται τα μαθησιακά αποτελέσματα του μαθήματος οι συγκεκριμένες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες καταλλήλου επιπέδου που θα αποκτήσουν οι φοιτητές μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος.

Συμβουλευτείτε το Παράρτημα Α

- Περιγραφή του Επιπέδου των Μαθησιακών Αποτελεσμάτων για κάθε ένα κύκλο σπουδών σύμφωνα με Πλαίσιο Προσόντων του Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης
- Περιγραφικοί Δείκτες Επιπέδων 6, 7 & 8 του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Προσόντων Διά Βίου Μάθησης

και Παράρτημα Β

- Περιληπτικός Οδηγός συγγραφής Μαθησιακών Αποτελεσμάτων

Οι ρητορικές περιγραφές (Εκφράσεις), και η γενικότερη σχέση εικόνας και λόγου στη βυζαντινή λογοτεχνία, αποτελούν ένα ενδιαφέρον και πρόσφορο για μελέτη πεδίο, που αφενός επιτρέπει την εξοικείωση των φοιτητών με παραδοσιακές κατευθύνσεις της έρευνας (τη θεωρία και τα κείμενα σε σχέση με τις «εκφράσεις»), αφετέρου μπορεί να αναπτύξει περαιτέρω την επαφή με ειδικότερες προσεγγίσεις μέσα από την παραγόμενη σχετική βιβλιογραφία των τελευταίων χρόνων.

Βασικοί στόχοι του παρόντος σεμιναρίου θα είναι:

- Να μπορούν οι συμμετέχοντες/ουσες να μελετήσουν περισσότερο συστηματικά και να εντοπίσουν τις θεωρητικές απόψεις σε ρητορικά κείμενα της Ύστερης Αρχαιότητας για τη σχέση εικόνας και λόγου.
- Να είναι σε θέση να εφαρμόζουν την αντιστοίχιση της ρητορικής θεωρίας σε συγκεκριμένα παραδείγματα έργων και κειμένων.
- Να μπορούν να διακρίνουν αν η σχέση εικόνας και λόγου επεκτείνεται και σε άλλες λειτουργίες πέρα από εκείνη της ρητορικής περιγραφής.
- Να προσεγγίσουν τη δυναμική της αντίληψης περί εικόνας μέσα στο ευρύτερο πεδίο εξέλιξης των ιδεών και της αισθητικής στο Βυζάντιο, από την Ύστερη Αρχαιότητα και την πρώιμη περίοδο, στη

μετά την εικονομαχία εποχή, και στον ουμανισμό από τον 10^ο αι. και εξής. Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η κάθε φοιτητής/τρια θα έχει διευρύνει το γνωστικό του πεδίο για τη λογοτεχνία, την ιστορία και τον πολιτισμό του Βυζαντίου και θα έχει προχωρήσει μερικά ακόμη βήματα στην κατανόηση των σχέσεων λογοτεχνίας και αισθητικής, όπως εκφράζονται μέσα στα συγκεκριμένα ιστορικά συμφραζόμενα της κάθε περιόδου.

Γενικές Ικανότητες

Λαμβάνοντας υπόψη τις γενικές ικανότητες που πρέπει να έχει αποκτήσει ο πτυχιούχος (όπως αυτές αναγράφονται στο Παράρτημα Διπλώματος και παρατίθενται ακολούθως) σε ποια / ποιες από αυτές αποσκοπεί το μάθημα:

Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών

Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις

Λήψη αποφάσεων

Αυτόνομη εργασία

Ομαδική εργασία

Εργασία σε διεθνές περιβάλλον

Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον

Παράγωγή νέων ερευνητικών ιδεών

Σχεδιασμός και διαχείριση έργων

Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα

Σεβασμός στο φυσικό περιβάλλον

Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας

και ευαισθησίας σε θέματα φύλου

Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής

Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών
- Αυτόνομη εργασία
- Ομαδική εργασία
- Παραγωγή νέων ερευνητικών ιδεών
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

(3) ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Βασικοί άξονες στη δομή του σεμιναρίου θα αποτελέσουν:

1. Θεωρητικά κείμενα της Ύστερης Αρχαιότητας που συζητούν τη σχέση εικόνας και λόγου και ορίζουν το είδος των Εκφράσεων. Προγυμνάσματα *εκφράσεων*. Πεζές και έμμετρες *εκφράσεις*.
2. Το πλήθος των ρητορικών περιγραφών-«εκφράσεων» μέσα στη βυζαντινή γραμματεία: ανάλυση συγκεκριμένων παραδειγμάτων.
3. Η αντίληψη και η περιγραφή του κάλλους, η απεικόνιση και η αισθητική αναπαράσταση μέσω του λόγου. Η περίπτωση των πορτρέτων: από το θεολογικό (ασώματο) πορτρέτο των Πατέρων, στον ερωτικό λόγο της σωματικής περιγραφής στη Μέση Περίοδο.
4. Η έννοια του αισθητού και του νοητού κόσμου και τα όρια ανάμεσα στους δύο.
5. Οι συμβολισμοί της βυζαντινής ναοδομίας και οι *Εκφράσεις* ναών και αρχιτεκτονικών στοιχείων. Η «ιεροτοπία» ως έννοια, σύνολο τεχνικών και στόχος που συνδυάζοντας λόγο και εικόνα ζωντανεύει τον χριστιανικό χώρο.
6. Η θεωρία της εικόνας μετά την Εικονομαχία και η νέα σχέση με τον λόγο. Η θεολογία της Εικόνας.
7. Ο ποιητικός λόγος στην εξέλιξη της σχέσης λόγου και εικόνας. Ο ρόλος του επιγράμματος.
8. Εκφράσεις έργων τέχνης. Παραδείγματα κειμένων.
9. Νατουραλιστικά θέματα εκφράσεων: περιγραφές κήπων, δέντρων, σκηνών κυνηγιού.
10. Εκφράσεις πόλεων, και η αναβίωση του είδους στην παλαιολόγια περίοδο.

(4) ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ και ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ <i>Πρόσωπο με πρόσωπο, Εξ αποστάσεως εκπαίδευση κ.λπ.</i>	Στην τάξη
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ <i>Χρήση Τ.Π.Ε. στη Διδασκαλία, στην Εργαστηριακή Εκπαίδευση, στην Επικοινωνία με τους φοιτητές</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Διδακτικό Υλικό (αρχεία, διαφάνειες, παρουσιάσεις, μελέτες) και επικοινωνία μέσω της πλατφόρμας <i>ellearn</i> • Επικοινωνία μέσω email

<p>ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ Περιγράφονται αναλυτικά ο τρόπος και μέθοδοι διδασκαλίας. Διαλέξεις, Σεμινάρια, Εργαστηριακή Άσκηση, Άσκηση Πεδίου, Μελέτη & ανάλυση βιβλιογραφίας, Φροντιστήριο, Πρακτική (Τοποθέτηση), Κλινική Άσκηση, Καλλιτεχνικό Εργαστήριο, Διαδραστική διδασκαλία, Εκπαιδευτικές επισκέψεις, Εκπόνηση μελέτης (project), Συγγραφή εργασίας / εργασιών, Καλλιτεχνική δημιουργία, κ.λπ.</p> <p>Αναγράφονται οι ώρες μελέτης του φοιτητή για κάθε μαθησιακή δραστηριότητα καθώς και οι ώρες μη καθοδηγούμενης μελέτης ώστε ο συνολικός φόρτος εργασίας σε επίπεδο εξαμήνου να αντιστοιχεί στα standards του ECTS</p>	<p>Δραστηριότητα</p>	<p>Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου</p>
	Διαλέξεις	39
	Αυτοτελής μελέτη και προετοιμασία για τις παρουσιάσεις	200
	Συγγραφή τελικής εργασίας	136
	Σύνολο Μαθήματος (25 ώρες φόρτου εργασίας ανά πιστωτική μονάδα)	375
<p>ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ Περιγραφή της διαδικασίας αξιολόγησης</p> <p>Γλώσσα Αξιολόγησης, Μέθοδοι αξιολόγησης, Διαμορφωτική ή Συμπερασματική, Δοκιμασία Πολλαπλής Επιλογής, Ερωτήσεις Σύντομης Απάντησης, Ερωτήσεις Ανάπτυξης Δοκιμίων, Επίλυση Προβλημάτων, Γραπτή Εργασία, Έκθεση / Αναφορά, Προφορική Εξέταση, Δημόσια Παρουσίαση, Εργαστηριακή Εργασία, Κλινική Εξέταση Ασθενούς, Καλλιτεχνική Ερμηνεία, Άλλη / Άλλες</p> <p>Αναφέρονται ρητά προσδιορισμένα κριτήρια αξιολόγησης και εάν και που είναι προσβάσιμα από τους φοιτητές.</p>	<p>Οι φοιτητές θα αξιολογούνται μέσα από τη συμμετοχή-παρουσία τους στις εβδομαδιαίες συναντήσεις κατά τη διάρκεια του εξαμήνου. Επίσης θα συνεισφέρουν στη ανάπτυξη του γενικού θέματος, μέσα από την δημόσια παρουσίαση ενώπιον των συμμαθητών τους, με την ειδικότερη πτυχή που θα έχουν οι ίδιοι αναλάβει, ενώ έτσι θα ελέγχεται και η πορεία της δουλειάς τους. Εβδομαδιαίες συναντήσεις, επιπλέον του τριώρου, θα συνεισφέρουν στην ξεχωριστή αντιμετώπιση του κάθε ειδικού θέματος που έχουν αναλάβει, ενώ ταυτόχρονα θα διευκρινίζουν απορίες γενικού ή ειδικού χαρακτήρα επί του θέματος, που δεν αφορούν το σύνολο των συμμετεχόντων. Τέλος μετά την ολοκλήρωση των μαθημάτων καθοριστική στην τελική βαθμολόγησή τους θα είναι η γραπτή εργασία που θα παραδώσουν μέχρι δύο εβδομάδες μετά την ολοκλήρωση της αντίστοιχης εξεταστικής περιόδου.</p>	

(5) ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- *Εικόν και λόγος: έξι βυζαντινές περιγραφές έργων τέχνης* (εισαγ. δοκ. Ευτέρπη Μήτση, Π. Αγαπητός, ανθολ. μτφ. και σχολ. Π. Αγαπητός, Μ. Hinderberger), Αθήνα 2006
- E. Braounou-Pietsch, *Beseelte Bilder. Epigramme des Manuel Philes auf bildliche Darstellungen*, Wien 2010
- A. Eastmond – Liz James, *Icon and Word. The power of images in Byzantium*, Burlington 2003
- L. James-R. Webb, “To understand ultimate things and enter secret places”: ekphrasis and art in Byzantium, *Art History* 14 (1991), 1-17
- M. Krieger, *Ekphrasis: The Illusion of the Natural Sign*, Βαλτιμόρη 1992.
- Ruth Macrides-P. Magdalino, The Architecture of Ekphrasis: Construction and Content of Paul the Silentary’s Ekphrasis of Hagia Sophia, *BMGs* 12 (1988), 47-82
- H. Maguire, *Art and Eloquence in Byzantium*, Princeton 1981
- H. Maguire, *Image and Imagination: The Byzantine Epigram as Evidence for Viewer Response*, Toronto 1996
- H. Maguire, Art and Text, στο Elizabeth Jeffreys-J. Haldon-R. Cormack (επιμ.), *The Oxford Handbook of Byzantine Studies*, Οξφόρδη-Νέα Υόρκη 2008, 721-730
- Vl. Vavirnek-P. Odorico-Vl. Drbal (επιμ.), *Ekphrasis: la représentation des monuments dans les littératures byzantine et byzantino-slaves: réalités et imaginaires*, Prague 2011
- P. Odorico-Charis Messis (επιμ.), *Villes de toute beauté: L’ekphrasis des cités dans les littératures byzantine et byzantino-slaves. Actes du colloque internationale, Prague, 25–26 novembre 2011*, (Dossiers Byzantins 12), Paris 2012

- A.-M. Talbot, Epigrams in Context: Metrical Inscriptions on Art and Architecture of the Palaiologan Era, *DOP* 53 (1999), 75-90
- R. Webb, The aesthetics of sacred space: narrative, metaphor, and motion in ekphraseis of church buildings, *DOP* 53 (1999), 59-74
- R. Webb, Ekphrasis ancient and modern: the invention of a genre, *Word and Image* 15 (1999), 7-18